

MSP a ROZŠÍRENIE – Spojená výzva

DEKLARÁCIA ASOCIÁCIÍ MSP STREDNEJ A VÝCHODNEJ EURÓPY

Úvod:

Od začiatku transformačného procesu v krajinách Strednej a Východnej Európy viac ako pred desiatimi rokmi, ich národné ekonomiky podstúpili dramatické zmeny. Veľké štátne spoločnosti sa sprivatizovali a tisíce zamestnancov bolo prepustených. Túto skutočnosť dokáže vyrovnať len výrazný boom pri zakladaní nových malých a stredných podnikov. Tieto zmeny boli mimoriadne dramatické v krajinách ako Bulharsko, Rumunsko, Slovensko a Česká republika, lebo v týchto krajinách súkromné podnikanie pred ekonomickými reformami vlastne neexistovalo.

Tieto pôsobivé čísla by nemali zastierať nesmierne problémy, ktorým tieto novo založené spoločnosti musia čeliť prakticky vo všetkých stredo- a východoeurópskych krajinách. Zatiaľ čo zahraničné spoločnosti sa často tešia daňovým prázdninám a dostávajú sa im aj štátnych dotácií, domáce rozbiehajúce sa spoločnosti sa musia vysporiadať so všetkými ťažkosťami, ako je nedostupnosť finančných zdrojov, problémy pri nachádzaní kvalifikovaných pracovníkov, nedostatočná podpora zo strany vlád, zdĺhavá byrokracia a neustále sa meniaci právny rámec.

Postupujúcou implementáciou Community Acquis, sa tempo právnych zmien ešte zvýši. Navyše harmonizácia s normami EU si bude vyžadovať značné investície, najmä v takých oblastiach ako je kontrola znečisťovania životného prostredia, sociálna ochrana a bezpečnosť pri práci. Všetky tieto položky kontrastujú s notorickým nedostatkom kapitálu na strane MSP.

Existovali nádeje, že EU poskytne pomoc na podporu tohto prechodného procesu – v rámci svojej predprístupovej stratégie. No v praxi je tomu tak, že sa prostriedky EU investujú do veľkých a prestížnych projektov, vládnych štruktúr alebo vytváranie dodatočných informačných sietí bez využitia už existujúcich prostredníckych organizácií MSP.

Stredo- a východoeurópske združenia MSP si veľmi dobre uvedomujú skutočnosť, že nebude možné vyriešiť všetky problémy naraz. Okrem toho napäté verejné rozpočty neumožňujú žiadnu veľkú finančnú podporu. Na druhej strane si nositelia rozhodnutí musia uvedomiť nebezpečenstvo, že mnohé novo založené MSP v najbližších niekoľkých rokoch zaniknú. Všetky súvisiace politiky MSP podporované vládami stredných a východných európskych krajín a / alebo Európskej unie musia byť zakomponované do Európskej charty MSP ktorá bola prijata vo Ferii v júni 2000 všetkými členskými štátmi.

Na zlepšenie úspešnosti informácií o vplyvoch rozširovania na MSP / podľa jednotlivých odvetví, je potrebné zaviesť výskum založený na politike informácií týkajúcej sa smerovania MSP na ktoré budú využívané finančné zdroje ktoré Európska unia poskytuje kandidátskym krajinám.

Spomedzi mnohých problémov by stredo- a východoeurópske združenia MSP chceli osloviť tri najpálčivejšie oblasti, ktorým patrí najvyššia priorita v budúcom vývoji MSP a to bez toho, aby predstavovali vážnejšiu finančnú záťaž pre verejné rozpočty.

Prístup k financiám

Hoci je situácia v jednotlivých krajinách značne rozdielna, nájdú sa tu aj spoločné body:

- MSP – ktoré si neuvedomujú možnosť rôznych finančných nástrojov (faktoring, leasing, dodávateľské úvery, podnikateľský kapitál atď.) z dôvodu nedostatočného poradenstva a nedostatku informačných služieb.
- Na druhej strane, väčšina finančných nástrojov na trhu nie je prispôbená špecifickým potrebám MSP.
- MSP (a to najmä malé spoločnosti) sú často odkázané na súkromné zdroje financovania (rodina, známi atď.), nakoľko majú problémy s prístupom k bankovým pôžičkám, a to z nasledovných dôvodov:
 1. Požiadavka predloženia relatívne dlhšej podnikovej anamnézy;
 2. Extrémne vysoké záručné požiadavky (Poľsko: 200 %);
 3. Vysoké úrokové sadzby (Poľsko: veľké spoločnosti WIBOR +1%, MSP bez podnikovej anamnézy – prevažne WIBOR + až 5%.; Maďarsko: MSP platia extra-úrok 7-7,5% nad základnú sadzbu);
 4. Ťažkosti pri získavaní dlhodobých úverov.
- V mnohých krajinách vlády neposkytujú dotácie na úrokové sadzby pre MSP, aby sa takto znížili ceny úverov.
- Obvykle nefungujú súkromné a verejné zdroje financovania na podporu začínajúcich podnikov.
- Niektoré vlády vytvorili vzájomné úverové záručné systémy, ktoré fungujú na regionálnej alebo národnej úrovni. Tieto však často nemajú dostatočný kapitál, bez záručných mechanizmov. Záručné systémy obvykle nie sú schopné potrebám vyhovieť.

Na pozadí najvyššej dôležitosti prístupu k financiám pre založenie a rozvoj malých a stredných podnikov, stredo- a východoeurópske združenia MSP vyzvali svoje vlády a EÚ, aby zrealizovali nasledovné opatrenia:

Úverové záručné systémy – účinné a nákladovo efektívne

Prvým a najdôležitejším odporúčaním je vytvorenie úverového záručného systému vo všetkých krajinách Strednej a Východnej Európy. Vo väčšine západoeurópskych krajín sa tieto ukázali byť výborným nástrojom pre znižovanie bankových rizík, čo sa prejavilo na nižších úrokových sadzbách a požiadavkách. Okrem toho úverové záručné fondy nepredstavujú veľkú záťaž pre štátny rozpočet. Tieto systémy musia byť vybavené dostatočným kapitálom – aby mohli reagovať na potreby trhu. Preto tiež bude potrebné, aby národné vlády, banky a EÚ k jeho financovaniu prispeli. Neskôr by mali do systému prispievať aj samotné spoločnosti.

Verejná podpora pre začínajúce podniky

Vytváranie nových spoločností je pri reštrukturalizácii priemyslu a zvýšení inovačných požiadaviek podstatné. Východo- a stredoeurópske vlády by na tomto procese mali mať zásadný záujem.

Tu sa navrhujú dve podporné opatrenia.

Mikro-úvery:

Malé rozbehové úvery pre vytváranie mikro-spoločností – najmä v sektore služieb. Doterajšie skúsenosti ukázali, že takéto systémy motivujú najmä ženy, aby si založili vlastné podniky.

Rozbehové kapitálové fondy / inkubátory:

Takzvaná nová ekonomika a iné rýchlo rastúce spoločnosti môžu mať skvelé vyhliadky na budúce zisky, no tieto majú tiež značné finančné nároky. Rozbehové kapitálové fondy a inkubátory môžu veľmi efektívne na tieto potreby reagovať. Súkromné financovanie tu však treba tiež zahrnúť.

Zvýšenie povedomia o rôznych nástrojoch financovania

Program PHARE a národné vlády by mali financovať tréningový program pre podnikateľských poradcov združení MSP krajín Východnej a Strednej Európy – aby sa im takto umožnilo lepšie sprevádzanie MSP pri ich snahe nájsť vhodný zdroj financovania.

Účasť na sociálnom dialógu

Rozvoj autonómneho a aktívneho sociálneho dialógu predstavuje predpoklad vybudovania sociálnej trhovej ekonomiky v kandidátskych krajinách. Sociálni partneri zohrávajú veľkú úlohu pri zväčšovaní Európy ako aj v integračnom procese – podľa ich zodpovedností a kompetencií. Prostredníctvom sociálneho dialógu môžu títo aktívne prispievať k definovaniu hospodárskych a sociálnych reforiem, vrátane implementácie *acquis communautaire*, a to spôsobom, ktorý je ekonomicky efektívny a sociálne prijateľný.

No sociálny dialóg sa stáva tiež plnohodnotnou zložkou *acquis communautaire* na poli zamestnanosti a sociálnej politiky. V rámci Amsterdamskej dohody, ktorá zakotvuje právo európskych sociálnych partnerov vyjednávať dohody vedúce k európskej legislatíve – sú sociálni partneri aktérmi skutočnej "sociálnej pomoci".

Prakticky vo všetkých kandidátskych krajinách existuje sociálny dialóg, ktorý môže byť organizovaný ako tripartitná konzultácia s vládou alebo ako bilaterálny sociálny dialóg medzi organizáciami zamestnávateľov a odbormi. Vo väčšine krajín sú združenia MSP priamo alebo nepriamo do procesu zapojené.

Keď zohľadníme, že všetky plánované reformy sa výrazne dotknú aj MSP, stredo- a východoeurópske združenia MSP vyzývajú svoje vlády, aby tieto:

- uznali dôležitosť silných a nezávislých združení MSP pri presadzovaní sociálnych a ekonomických reforiem.
- zabezpečili, aby MSP sa mohli priamo a nezávisle zúčastňovať na sociálnom dialógu prostredníctvom svojich národných združení MSP. Ak v jednej krajine existuje niekoľko takýchto združení, tak by sa účasť na sociálnom dialógu mala obmedziť na to(tie) najreprezentatívnejšie.
- podporili vhodné členenie a rozloženie zodpovedností medzi rôzne akčné úrovne (národné, sektorové, územné alebo podnikové).
- posilnili autonómnosť sociálnych partnerov a priestoru, v rámci ktorého môžu plne rozvinúť svoje zodpovednosti.

Pracovný tréning a profesionálna kvalifikácia

Ak sa má Európa stať "najdynamickejšou konkurenčnou ekonomikou v priebehu 10 rokov", s trvalým ekonomickým rastom a vyššou a lepšou zamestnanosťou – tak treba uskutočniť množstvo cieľov. Vedomostná spoločnosť musí stavať na vzdelávaní, výcviku a nových poznatkoch z výskumu. Keďže vzdelávanie a výcvik (tréning) sú národné záležitosti – vzniká potreba spoločnej stratégie, kde národné systémy sú prehľadné a kde je ustanovené množstvo kvalitatívnych kritérií, podľa ktorých možno jednotlivé národné systémy merať.

Pri zmenách v systéme vzdelávania by do tohto procesu mali tiež byť zapojení zástupcovia MSP. Podnikanie by malo byť v školských osnovách už na základnej škole. Profesné vzdelávanie (ak má byť toto úspešné) by sa malo realizovať v školiacich centrách (učilištiach) ak aj v podnikoch. Ďalší tréning a opakovaný tréning (preškolenie), možno vo väčšine prípadov zrealizovať aj v malých podnikoch. Rozdielny systém odborných tréningov na stredných školách, vrátane učebných osnov, musí byť podporovaný rovnako, ako iné formy ďalšieho vzdelávania a tréningov a musia byť ekvivalentne financované.

Vzdelanie a kvalifikácia sú životne dôležité pre fungovanie trhov práce – v EU ako aj v stredo- a východoeurópskych krajinách. Kvalifikačné a vzdelávacie ofenzívy sú potrebné na zlepšenie už existujúcich zručností, potrebných pre fungovanie v rýchlo meniacej sa ekonomike ako aj na vytváranie ďalších pracovných príležitostí. EU a stredo- a východoeurópske krajiny sa musia vyrovnávať s narastajúcou konkurenciou z ostatných častí sveta. Podniky a vlády by mali hľadať spôsoby, ako kvalifikovať nielen zamestnancov – ale aj nezamestnaných.

Mimoriadnu pozornosť treba venovať vzdelávaniu a výcviku mladých ľudí. Mala by sa podporovať výmena učňov a praktikantov medzi stredo- a východoeurópskymi krajinami a členskými štátmi EU a to už teraz. Všetky existujúce národné a európske výmenné programy by mali zahrňovať aj kandidátske krajiny. Výmeny medzi podnikmi sa ukázali ako veľmi úspešné a preto by sa mali ďalej rozvíjať.

Aby sa uznala dôležitosť účasti MSP na profesnom tréningu, zaškolení a preškolení ako aj nutnosť nových a zlepšených zručností – radíme vládam stredo- a východoeurópskych krajín, aby tieto:

- zabezpečili zapojenie organizácií MSP do štruktúrovania a zlepšenia národných tréningových systémov
- uznali nutnosť zapojenia MSP do rozhodovania, prideliť prostriedky, a implementácie profesného tréningu, do učňovského školstva a zaškolenia.
- podporovali výmenné programy praktikantov ako aj trenérov(školiteľov) a podnikateľov.
- podporovali vyhodnocovanie neformálneho výcviku v MSP.
- Zaistili, že R&D Programy EÚ majú dôraz na flexibilné výzkumné projekty malého rozsahu zamerané na vytváranie regionálnych sietí výzkumných inštitútov, univerzít a MSP.

Signatári

Bulharsko

Bulgarian Chamber of Skilled Craft

Česko

Asociace Malých a Středních Podnikatelů a Živnostníků (ASMEC)

Estónsko

Mittetulundusühingu Eesti Väike- ja keskmisi Ettevõtjaid Assotsiatsiooni Põhikiri (EVEA)

Maďarsko

Ipartestuletek Orszagos Szovetsege (IPOSZ)

Lotiřsko

Latvijas Amatniecibas kamera (LAK)

Litva

Lietuvos verslo darbdaviu konfederacija (LVDK)

Poľsko

Zwiazek Rzemioska Polskiego (ZRP)

Rumunsko

Consiliul National al Interprinderilor Private Mici si Mijlocii din Romania (CNIPMMR)

Slovensko

Slovensky Zivnostensky Zvaz (SZZ)

Slovinsko

Obrtna Zbornica Slovenije (OZS)